

cutul odios, închină deș, dar sincer, pentru sfânta Libertate și — te pupă! O!) (Boborul)

După ce s-au mai întremat nișel s-au pus la taclale. Dar cafeneaua e prea mărunță, ar fi nevoie de ceva mai sobru, mai solemn, de un exemplu, așa ceva un soi de cafină mai europeană cu gradene ca la Parlament. Și nu oricum, ci sub ochiul albăstrui al camerelor de televiziune care și așa s-au obișnuit cu multe. Vivat taclaua națională!! «Cațavenci din toată țara — uniți-vă!» Trahanache a început să clopoțească și dezlegînd limbile cu toții s-au simțit mai bine, mai democrați, «acum putem spune lucrurilor pe nume». Undeva la mezaninul unui cimitir bucureștean, în acea primăvară, am văzut o femeie în negru cum anina un mărțișor de o cruce de lemn pe care, sub un nume oarecare, era vopsit: «1972—1989». Afit. Poate că de acolo

acea femeie a urcat și ea, cu o legitimă speranță, dealul Mitropoliei. Cațavencii s-au oprit o clipă. Însuși Mitropolitul, binecuvîntător al unei invenții naționale— recente biserici pe roțile ori curse de bulldozere prin altare — o fi privit-o nedumerit. Ce caută «asta» aici! Trahanachli s-au indignat, s-au simțit jignii, dar fiindcă sînt generoși și buni au împărțit diplome fondante de eroi și martiri. Au mai împărțit ei și portofolii. Și căsuțe. Și palate. Și magazine. Și... Pentru ăla, marmură, să nu înghețe-n veac, iar pentru ei codicile cu numiri și decrete. «Deșteaptă-te române din somnul cel de moarte...» și du-te de votează cu nenea Dandanache căci scrisorica cu dosarul dumitale l-a găsit din întâmplare tot dumnea-lui. Sic!

Omuleții domnului Caragiale s-au grăbit să ne ajute să ne amintim că există revoluții și «revoluții», și că legea ne-

schimbării este sfințită de axioma imobilității. Privindu-i proaspeți și pomădați, unși și tranziționali curat implementați, am înțeles încet că sîntem încă pentru multă vreme în zodia lui nenea Iancu și că mai e de luptat, de durut. Chiar și cu cohorte de Pristandale cu lămpașe aprinse de zîmbetul duios al lui conul Trahanache cel făcut să înflorească florile recunoștinței.

E nevoie aprigă de Caragiale, avem nevoie pentru a purta aceste bătălii cu noi înșine, de oglinda hitrului înțelept. Avem nevoie să ne vedem așa cum sîntem pentru că într-o formă sau alta totuși sîntem. El ne va ajuta să ne înțelegem și rîzînd să ne cumînim măcar de dragul pruncilor noștri Antigona și Oedip.

Bună dimineața, domnule Caragiale!

■ DOMINIC DEMBINSKI
ian. 1992

DEMOCRAȚIA! ...MOFTURI, MONȘER!

Decembrie 1989 a produs o ciudată formă de progres cu recul al societății românești. Dacă, pe de o parte, multe lucruri tind să revină la normalitate — reperul nostru cel mai bun fiind, bineînțeles, perioada interbelică — pe de altă parte, în special în sfera politicului unde etapele se ard mai greu, regresul (măsurat în funcție de reperul menționat) este indubitabil. Din cauza stagnării vieții politice timp de cincizeci de ani, din cauza înexistenței unei clase de autentici tehnicieni al puterii, «veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozi». Incapabili să se ridice la nivelul unor Stere, Brătianu sau Maniu, majoritatea oamenilor noștri politici au intrat într-o paradigmă livrescă. Ei se mișcă, vorbesc și, din păcate, acționează ca niște marionete caragialești. Unele apariții sînt izbitoare. Un deputat cu descendență ilustră, din actualul Parlament (specimen provenit din ramura proastă... după cum zice lumea bună), este complet lipsit de substanță umană proprie. El există — chiar în ochii colegilor săl mai mult sau mai puțin patibulari — doar ca personaj, ca apariție fundamental neserioasă, ca o mască de vodevil. Imediat ce se suie la tribună, toți deputații se lasă relaxați pe spătarele fotoliilor și așteaptă începerea spectacolului. Rareori sînt dezamăgiți de acest Farfurdl în carne și oase. Dacă e să continuăm analogiile, aproape fiecare șef de partid e o «reîncarnare» foarte veridică a lui Cațavencu, iar cel mai sexy lider politic din Europa de est tînde să se suprapună cu imaginea lui Rică Venturiano. Nu e nimic jignitor în aceste aprecieri, în aceste încercări de raportare la un model literar.

Lăsînd de-o parte moralitatea acestor personaje, e firesc ca tipurile de com-

portament pe care și le-au ales să fie de împrumut, însă acest împrumut a fost făcut oarecum la modul arhetipal, în virtutea unui instinct abisal. Domnii aceștia și-au găsit — dacă vreți să ne complicăm — animalul totemic. Ei trăiesc cu impresia că sînt originali în epifaniile lor derizorii, însă tiparele sînt croite de mult. Nimic nu e nou sub soare. Ce-a fost este și va mai fi.

Tipurile distilate de Caragiale în comediile, în schițele și în Momentele sale par a fi eterne iar comedia politicului infinită. Sîntem din nou într-o perioadă a formelor zgomotoase lipsite de orice fundament real — pină și în economie, sau mai ales acolo! — și nașlunea secretă din rezervele el oculte tot soiul de mlțici, de mișe bastonarde cu vitriol în gușă, de costici și de boboreni de cafeana cărora le place să creadă că duc țara pe umeri, că Europa stă cu ochii ațintiți asupra noastră, că putem numai prin noi înșine ieși la liman, că străinii vor să ne cumpere țara pe te miri ce și că rromănis-mul trebuie apărut cu orice chip pentru că e cea mai prețioasă avuție. În același timp, tot cetățeanul vrea o lefșoară sigură și cît mai mare, o săptămînă de lucru cît mai scurtă și cît mai multe posibilități de a da la cap «guvernului asasin». Mofturile Piesa e binecunoscută și orice ochi cîț de cîț avizat detectează repede liniile de forță ale unui caragialism de substanță, funciar. Nenea Iancu n-a conșpectat o realitate caducă. A radiografiat structura profundă a societății românești din toate timpurile și l-a precizat coordonatele. Putem să numim asta premoniție sau geniu creator. Dincolo de formule însă, rămîne o lectură acută a modelului uman românesc, o sondare infailibilă: «Moftangiu este patriot hotărît, naționalist exclusiv, român pînă în măduva oaselor! toată lumea trebuie s-o știe!

Guvernamental, sau, cînd din nenorocire nu se poate asta, opozant, moftangiu feliicită rromânia în cazul înfil, o deplîngere în cazul al dollea, în ambele cazuri o iubește pînă la nebunie. De aceea, el

urăște cu furie tot ce nu e român, tot ce nu e național.

El stimează agricultura, dar visează o industrie mare națională, care să ne scape de tributul ce-l dăm străinilor: ceea ce-l înspăimîntă este o cucerire a rromăniei pe terenul economic de către familia de străini, ajutați de copiii vitregi ai țărișoarei lui!» (Rromănu). Ce potrivire uimitoare după aproape un secol! Pot pentru ca să zic că NU NE VINDEM ȚARA dacă îmi permițeti pentru ca să mă exprim astfel... Ce fatalitate! Probabil că după cinci decenii de inchistare totală, românii (sau... rromăni!) trebuie să parcurgă în mod necesar această etapă de renaștere caricaturală, această perioadă în care imbecilitatea demagogică împrumută uneltele democrației. E prețul originalității noastre, mă gîndesc, și nu Caragiale e vinovat pentru asta. El a sintetizat zeflemeaua, n-a inventat-o și n-a inoculat-o mefistofelic românilor atunci, în epoca de tranziție spre regimul constituțional, cu gînd să-i piarză pe veci. Nicl gustul nostru pentru farsa tragică — vezi, d'un paragzemplu, tot scenariul cu «teroriștii» din decembrie '89 — nu i se poate imputa lui Caragiale. E ca și cum l-ai spune medicului că diagnosticul lui ț-i-a provocat boala. E bine, totuși, că în cultura și mentalul românilor Blaga sau Noica temperază spiritul coroziv al lui Caragiale. Moftul nu trebuie să distrugă corola de minuni a lumii, dar poate să-l aducă, din cînd în cînd, bnevenite corecții. Excesele, afit într-o direcție cît și în cealaltă, duc la lresponsabilitate sau la impunerea violentă a unor certitudini brutale, duc la abulia cinică ori la fanatism. În ambele cazuri, indivizii cu sînge rece pot specula momentele propice pentru a se cocoța în vîrf. Odată ajunși acolo, vor face ochii roați peste mulțimea în așteptare și vor spune foarte siguri pe ei: «Vreți democrației Mofturi... Vouă vă trebuie liniște, un pic de pîine și jocuri de circ.»

■ HANIBAL STĂNCULESCU